

“OILA VA GENDER”
ilmiy-tadqiqot instituti

OILANING MA’NAVİY- AXLOQIY MUHITI

REJA:

1

Oilaning ma'naviy-axloqiy muhiti nima?

2

Oilada ma'naviy-axloqiy tarbiya

3

Oilani birlashtiruvchi fazilatlar

4

Oiladagi ma'naviy-axloqiy muhitni yaxshilash yo'llari

1.OILANING MA'NAVIY-AXLOQIY MUHITI NIMA

Oilaning eng yaxshi ma'naviy-axloqiy muhiti bu - yolg'on kirmagan muhit. Bir-birini o'zaro qo'llab-quvvatlashga qaratilgan muhit. Hatto eng kichik yoshlilarga ham o'z fikrini bildirish imkoniyati berilgan oila.

OILADA MA'NAVIY MUHIT QUIYIDAGI OMILLARGA ASOSLANADI

1. Oilaviy an'analar va urf-odatlar

- ✓ Milliy an'analar va urf-odatlar
- ✓ Diniy an'analar va marosimlar
- ✓ Oilaviy an'analar va tarbiya usullari

2. Oilada axloqiy me'yorlarga amal qilish

- ✓ Kattalar va kichiklar o'rtasida o'zaro hurmatni saqlash
- ✓ Ota-onaning farzandlar oldidagi mas'uliyati
- ✓ Farzandlarni oila qadriyatlariga sodiq qilib tarbiyalash

3. Ota-ona namunasi

- ✓ Xulq-atvor va axloqiy namuna
- ✓ Oilaviy munosabatlar va o'zaro hurmat
- ✓ Mehnatsevarlik va mas'uliyat hissi

OILADA MA'NAVIY MUHIT QUIYIDAGI OMILLARGA ASOSLANADI

4.O'zaro hurmat va mehr-muhabbat

- ✓ Oilada o'zaro hurmatni shakllantirish
- ✓ Mehr-muhabbat va qo'llab-quvvatlash
- ✓ Oilada tinchlik va samimiy munosabatlar

5.Ma'naviy-ma'rifiy muhit yaratish

- ✓ Oilada kitob o'qish va ilmga qiziqishni shakllantirish
- ✓ Madaniy tadbirlarda qatnashish va tajriba orttirish
- ✓ Bilim olishga rag'bat uyg'otish va ilmiy muhit yaratish

6.Oilada odob va tarbiya

- ✓ Xulq-atvor va muomala madaniyati
- ✓ Kattalarga hurmat va qadrlash
- ✓ Kichiklarga g'amxo'rlik va bag'rikenglik

OILADA MA'NAVIY MUHIT QUIYIDAGI OMILLARGA ASOSLANADI

7.Oilada o'zaro muloqot va tushunish

- ✓ Ota-ona va bolalar o'rtasidagi ochiq muloqot
- ✓ Er-xotin o'rtasidagi o'zaro tushunish
- ✓ Tushunmovchiliklarning oldini olish

8.Insonparvarlik va bag'rikenglik

- ✓ Oilada yaxshi muomala va odob-axloq
- ✓ Kichiklarga g'amxo'rlik va ularga yordam berish
- ✓ Muhtojlarga yordam berish va insoniylikni targ'ib qilish

9.Tartib-intizom va mas'uliyat

- ✓ Oila a'zolari o'rtasidagi mas'uliyat va vazifalar
- ✓ Bolalarga mehnatsevarlik va intizomni o'rgatish
- ✓ Mas'uliyatli munosabatni shakllantirish

OILADA MA'NAVIY MUHIT QUIYIDAGI OMILLARGA ASOSLANADI

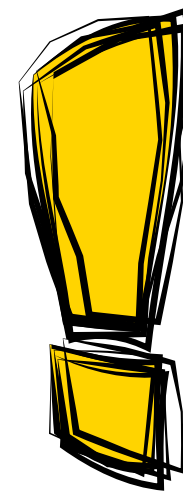
Oilaviy muhitda psixologik barqarorlik

Stressni
kamaytirish va
ruhiy
barqarorlikni
ta'minlash

Zo'ravonlik va
janjallarning
oldini olish

Xotirjamlik
va psixologik
tinchlik

Oilada stressni
kamaytirish va ruhiy
barqarorlikni
ta'minlash sog'lom
muhit yaratish
uchun muhimdir.

2.OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYA

Ma'naviy-axloqiy tarbiyaning shakillanishi

Inson hayoti davomida o'zini qanday tutishi, jamiyatdagi munosabatlari, odob-axloqi oilada olingan tarbiya asosida shakllanadi. Shuning uchun oilada ma'naviy-axloqiy tarbiyani to'g'ri yo'lga qo'yish har bir jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun juda muhimdir.

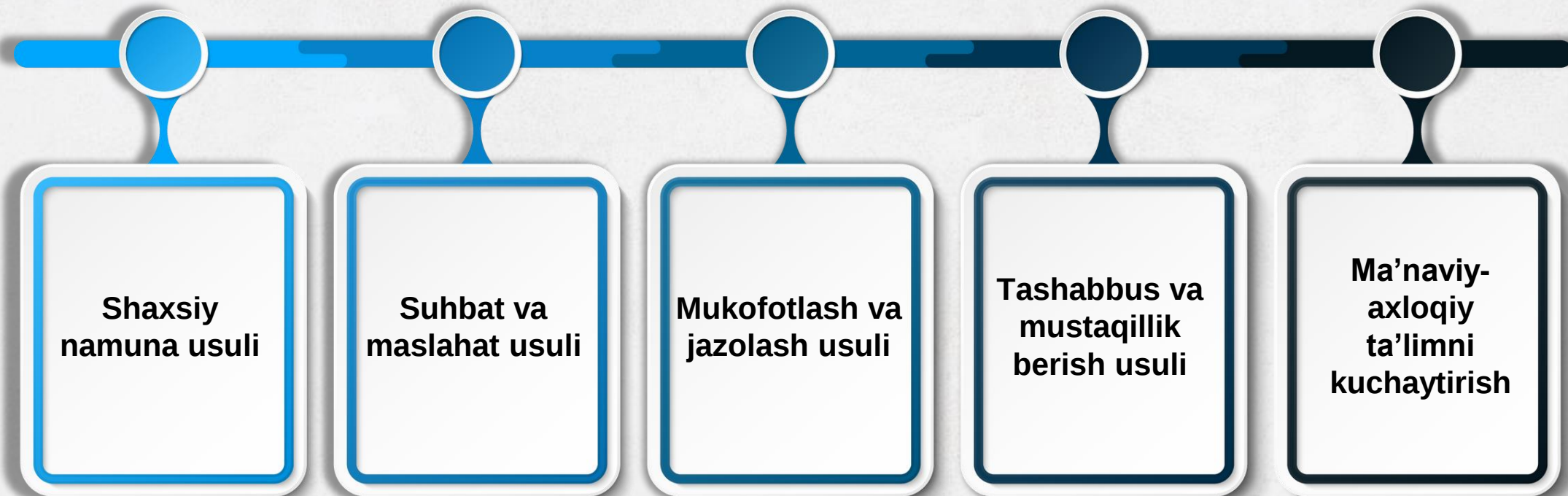
Oila har bir shaxsning shaxsiy fazilatlari, axloqiy qoidalari va ma'naviy dunyoqarashi shakllanadigan birinchi muhitdir.

Ota-onalarning o'zlarini qanday xulqda ko'rsatishlari, farzandlariga tarbiya berishdagi asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYANING BOSQICHLARI

OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYANING BOSQICHLARI

USUL.

SHAXSIY NAMUNA USULI

Shaxsiy namuna usuli oiladagi eng samarali tarbiya usullaridan biridir. Ota-onalar farzandlarga faqat so'z bilan emas, balki o'z xulq-atvori va harakatlari orqali ta'sir ko'rsatadi. Bolalar ularning rostgo'yligi, halolligi va hurmatini kuzatib, shu fazilatlarni o'zlashtiradi

ASOSIY OMILLAR :

Ota-onalar farzandlariga gapirganidan ko'ra, o'z xatti-harakatlari bilan ko'proq ta'sir qiladi.

Agar ota-ona rostgo'y bo'lsa, farzandlar ham rostgo'y bo'ladi

USUL.

SUHBAT VA MASLAHAT USULI

Pulning ahamiyatini ortiqcha baholamang. Axir, hayotdagi eng muhim narsalarni — hurmat, sevgi va do'stlikni ular uchun sotib olish mumkin emasligi aniq. Shuning uchun, bolaga boshidanoq dunyo pul atrofida aylanmasligini, boshqa ko'plab muhim, qiziqarli va munosib narsalar borligini o'rgatib borish lozim.

ASOSIY OMILLAR:

Farzandlar bilan doimiy
ravishda muloqot
qilish.

Yaxshi va yomon
xatti-harakatlarni
tushuntirish.

3 USUL.

MUKOFOTLASH VA JAZOLASH USULI

Mukofotlash va jazolash usuli oilada tarbiyaning muhim vositasidir. Yaxshi xulq-atvor uchun bolani maqtash va rag'batlantirish uni ijobiy xatti-harakatlarga undaydi. Bu usul bolalarda mas'uliyat va ishtiyoqni rivojlantirib, o'zini baholash ko'nikmasini shakllantiradi.

ASOSIY OMILLAR :

Yaxshi xulq-atvor
ko'rsatgan bolani maqtash
va uni rag'batlantirish

Axloqiy me'yorlarga zid
bo'lgan xatti-harakatlarga
nisbatan tushuntirish va
to'g'ri yo'lga yo'naltirish

USUL.

TASHABBUS VA MUSTAQILLIK BERISH USULI

Tashabbus va mustaqillik berish usuli bolalarning shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar farzandlarga kichik yoshdan mas'uliyat yuklab, ularni mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatishi lozim. Kichik vazifalarni bajarish, tanlash imkoniyatiga ega bo'lish va qarorlariga javobgarlik his qilish bolalarda ishonch va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

ASOSIY OMILLAR :

**Farzandlarga kichik
yoshdanoq mas'uliyat
yuklash**

**Ularga tanlash
imkoniyatini berish va o'z
qarorlariga mas'uliyatli
bo'lishni o'rgatish**

USUL.

MA'NAVIY-AXLOQIY TA'LIMNI KUCHAYTIRISH

Ma'naviy-axloqiy ta'lim bolalarning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar farzandlarni kitob o'qishga va kutubxonaga olib borish orqali ularda ma'naviy qadriyatlar va bilimga qiziqishni shakllantiradilar. Kitoblar bolalarning fantaziyasini rivojlantiradi, dunyoqarashini kengaytirishga yordam beradi va axloqiy barqarorlikka olib keladi

ASOSIY OMILLAR :

**Farzandlarni
kutubxonaga olib
borish, ularni kitob
o'qishga o'rgatish**

**Turli ma'naviy-ma'rifiy
tadbirlarda ishtirok
etishga undash**

**Milliy madaniyat va
san'atga bo'lgan
qiziqishni uyg'otish**

3.OILANI BIRLASHTIRUVCHI FAZILATLAR

Oilaning ma'naviy qadriyatlari – oila a'zolari tomonidan qadrlanadigan, sulolalar g'ururiga aylangan, avloddan avlodga ma'naviy boylik sifatida o'tib, boyib, takomillashib jamiyatda oila imijini namoyon etadigan an'analar, urf-odatlar, rasm-rusumlar, axloq odob, kiyinish, yurish turish, o'zaro muloqot va munosabat qoidalari, fazilatlardan iboratdir.

OILANI BIRLASHTIRUVCHI FAZILATLAR

OILANI BIRLASHTIRUVCHI FAZILATLAR TURLARI

1. Mehr-muhabbat

2. Ishonch va
sadoqat

3. O'zaro hurmat

4. Sabr va
kechirimlilik

5. Mas'uliyat

Oilaning ma'naviy qadriyatlari – oila a'zolari tomonidan qadrlanadigan, sulolalar g'ururiga aylangan, avloddan avlodga ma'naviy boylik sifatida o'tib, boyib, takomillashib jamiyatda oila imijini namoyon etadigan an'analar, urf-odatlar, rasm-rusumlar, axloq odob, kiyinish, yurish turish, o'zaro muloqot va munosabat qoidalari, fazilatlardan iboratdir

OILANI BIRLASHTIRUVCHI FAZILATLAR TURLARI

6. O'zaro muloqot
va samimiylik

7. Hamjihatlik

8. Yuksak ma'naviyat
va an'analarga
sodiqlik

9. Vaqtni birga
o'tkazish

10. Hurmat va
muhabbat bilan
tarbiyalash

Oila a'zolari bu qadriyatlarni teng, bir xil qabul qiladilar. Bu qadriyatlar inson hayotining asosidir. Oilani birlashtiruvchi fazilatlar oila a'zolari o'rtasida mehr-muhabbatni mustahkamlash, totuvlik va o'zaro hurmatni ta'minlashga xizmat qiladi.

FAZILATLARINING SHAKLLANISHI

Shaxsning xulq-atvori, fazilatlarining shakllanishida tugʻilib oʻsgan oilasi muhim rol oʻynaydi. Bolalik va yoshlik – inson xarakterini yaratish davri. Ana shunday xarakter sifatlaridan biri – odamning oʻz oilasi oldidagi burchidir

MAS'ULIYAT

Mas'uliyat – javobgarlik, hisobdorlik fazilati. Biror ish, hatti-harakat oqibati, natijasi uchun boʻlgan javobgarlik. Mas'uliyatlilik ma'naviy, ijtimoiy va ma'muriy-huquqiy sohalarda keng qo'llaniladigan tushuncha

Burch – ado etilishi, bajarilishi majburiy boʻlgan vazifa; majburiyat. Burch insonning biror shaxs, oila, jamoa, el-yurt, Vatan oldidagi majburiyatini anglatuvchi ma'naviy-axloqiy tushuncha. Burch inson ma'naviyatining tarkibiy qismi hisoblanadi.

SADOQAT

Sadoqat – arabcha do'stlik, birdamlik, samimiylilik. Chin qalbdan berilganlik, sodiqlik, vafodorlik.

Sadoqat – buyuk sharafdir. U vafoning ma'nosini biladigan insonlarga xosdir. Insoniyatni tanazzuldan asraydigan ma'naviy qudrat – sadoqat, muhabbat, o'z-o'zini asrash, qadrlash va himoya qilish tuyg'usiga egalik.

4.OILADAGI MA'NAVIY-AXLOQIY MUHITNI YAXSHILASH YO'LLARI

Oilangizni qo'llab-quvvatlang. Qo'llab-quvvatlash - bu qiyin vaziyatda o'zin-gizni yolg'iz his qilmaslik, qo'rquvni yengish va eng qiyin masalalarni hal qilishning imkonini beradi.

1

Oila a'zolari o'rtasida ochiq muloqot o'rnatish

Oila a'zolari o'rtasida ochiq muloqot o'rnatish bolalarning rivojlanishi va oilaviy munosabatlar mustahkamligi uchun muhimdir

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Ochiq va samimiy suhbatlar o'tkazish
- ✓ Oilaviy muammolarni birgalikda muhokama qilish
- ✓ Fikrlar va tuyg'ularni erkin ifoda etishni rag'batlantirish

2

O'zaro hurmat va ishonch muhitini shakllantirish

O'zaro hurmat va ishonch muhitini shakllantirish oilaviy barqarorlikni va hamjihatlikni ta'minlaydi

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Har bir oila a'zosining shaxsiy fikrini hurmat qilish
- ✓ Bir-birini tushunish va qo'llab-quvvatlash madaniyatini rivojlantirish
- ✓ Oilaviy qarorlarni qabul qilishda hamma ishtirokini ta'minlash.

3

Ma'naviy va axloqiy tarbiyaga e'tibor berish

Ma'naviy va axloqiy tarbiya bolalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar farzandlarga turli hayotiy qadriyatlar va axloqiy me'yorlarni o'rgatish uchun kitoblar va maqolalar o'qib, ularni muhokama qilishlari kerak.

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Ma'naviyat va axloq haqidagi kitoblar, maqolalar o'qish va muhokama qilish.
- ✓ Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga amal qilish
- ✓ Kattalar yoshlarga namuna bo'lishi uchun odob va hurmat qoidalariga rioya qilish

4

Oilaviy an'analar va urf-odatlarni saqlash

Oilaviy an'analarni saqlash oilaning ma'naviy asosini mustahkamlaydi. Ota-onalar farzandlarga oilaviy qadriyatlar va an'analarga hurmatni o'rgatishlari kerak

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Oilaviy an'analarni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash
- ✓ Bayramlar va muhim kunlarni birga nishonlash
- ✓ Oilaviy marosimlarda ishtirok etish orqali birdamlikni mustahkamlash

5

Ijtimoiy tarbiya va ijtimoiy mas'uliyat hissini oshirish

Ota-onalar farzandlarga atroflariga, hamkorlariga va jamiyatga nisbatan ehtiyoj va qadriyatlarga e'tibor berishiga o'rgatishlari kerak.

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Bolalarga ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish
- ✓ Mehr-shafqat va saxovatlikka o'rgatish
- ✓ Jamiyatdagi ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi faoliyatlarga jalb qilish

6

To'g'ri tarbiya va namunaviy o'rnak ko'rsatish

To'g'ri tarbiya va namunaviy o'rnak ko'rsatish bolalarning axloqiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar farzandlariga nafaqat so'z bilan, balki o'z xulq-atvorlari bilan ham namuna bo'lishlari kerak

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Ota-onalar o'z xulq-atvori bilan bolalar uchun namuna bo'lishi kerak
- ✓ Nogironlar, keksa insonlar va muhtojlarga yordam berish kabi fazilatlarni o'rgatish
- ✓ Farzandlarning axloqiy rivojlanishiga diqqat qaratish

7

Insonparvarlik va bag'rikenglik muhitini yaratish

To'g'ri tarbiya va namunaviy o'rnak ko'rsatish bolalarning axloqiy rivojlanishida muhimdir. Ota-onalar farzandlariga nafaqat so'z bilan, balki o'z xulq-atvorlari bilan ham namuna bo'lishlari kerak

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Bir-birini tushunish va ayblash o'rniga kechirimlilik madaniyatini shakllantirish
- ✓ Muqaddas va qadrlı qadriyatlarga amal qilish
- ✓ Yoshlarning axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga yordam berish

8

Ta'lim va madaniyatga e'tibor qaratish

Ta'lim va madaniyatga e'tibor berish oila a'zolarining shaxsiy va ma'naviy rivojlanishida muhimdir. Ota-onalar farzandlariga ta'limga bo'lgan qiziqishni shakllantirish va muvaffaqiyat uchun asosiy poydevorni yaratishlari kerak

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Oila a'zolarining bilim olishini qo'llab-quvvatlash
- ✓ Madaniy tadbirlarga birga borish
- ✓ Kitob o'qish madaniyatini shakllantirish

9

Mo'tadil turmush tarzini ta'minlash

Mo'tadil turmush tarzi oilada hamjihatlik va barqarorlikni saqlashda muhimdir. Oilada tenglik va adolatni ta'minlash, har bir a'zoning huquqlarini inobatga olish oilaviy munosabatlarni mustahkamlaydi

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Oilada tenglik va adolatni saqlash
- ✓ Bo'sh vaqtni birga o'tkazish va sog'lom turmush tarzini rivojlantirish
- ✓ Ro'zg'or ishlarini birga bajarish orqali o'zaro hamkorlikni mustahkamlash

10

Muammolarni tinch yo'l bilan hal qilish

Muammolarni tinch yo'l bilan hal qilish oiladagi munosabatlarni mustahkamlaydi va barqarorlikni ta'minlaydi. Bahslarni muloqot orqali hal qilish, oila a'zolarining o'zaro tushunishini va hurmatini saqlashga yordam beradi

ASOSIY JIHATLAR

- ✓ Bahs va kelishmovchiliklarni muloqot orqali hal qilish
- ✓ Bir-birini ayblash o'rniga, muammolarning yechimini topishga intilish
- ✓ Yomon his-tuyg'ularni ifoda etish va ularni yengish usullarini o'rganish

**E'TIBORINGIZ UCHUN
RAHMAT!**